

Omaishoidon tuen myöntämishojheet 65 vuotta täyttäneille vuonna 2021

Sosiaali- ja terveyslautakunta 11.11.2020

Sisällysluettelo

1. Yleistä omaishoidon tuesta.....	3
2. Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset.....	3
3. Omaishoidon tuen hakeminen.....	4
4. Omaishoidon sopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma.....	4
5. Omaishoidon tuen maksaminen.....	4
6. Omaishoidon tuen maksuluokan määräytymisperusteet.....	5
7. Maksuluokat.....	5
8. Muut palvelut ja niiden vaikutukset omaishoidon tukeen.....	6
9. Hoitopalkkion maksaminen / omaishoidon keskeytykset.....	6
10. Omaishoidon lakisääteiset vapaat.....	7
11. Omaishoitajien valmennus, koulutus ja terveystarkastukset.....	8
12. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen.....	9

1. Yleistä omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuen tarkoituksena on mahdollistaa hoidettavan asuminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja siirtää *ympäri vuorokautisen hoidon tarvetta*.

Omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) säädetään tuen myöntämisedellytyksistä, alimpien hoitopalkkioiden määrästä, omaishoidon tukena annettavista palveluista, omaishoitajan vapaasta, hoito- ja palvelusuunnitelmasta sekä omaishoitosopimuksesta.

Omaishoidon tuen hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta omaishoidontukeen vaan etuus on määrärahasidonnainen. Tuen saaminen perustuu kunnan harkintaan. Omaishoidon tukeen ei muodostu oikeutta, vaikka hoidettavalle on aiemmin myönnetty omaishoidon tukea. Omaishoidon tuki ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta ja huolenpidosta. Tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville henkilöille.

Omaishoidon tuki on päivittäiseen henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua. *Tuen myöntämiseen ei riitä vain kodin ulkopuoliset asiointit tai kodinhoitotehtävät.* Hoidon tulee olla sitovampaa ja vaativampaa verrattuna perheenjäsenten normaaliin huolenpitoon. Omaishoidon tukea ei myönnetä tehostettuun palveluasumiseen.

Omaishoitajaksi hakeutuva on velvollinen selvittämään itse omaishoidon palkkion vaikutukset sosiaalietuuksiin esim. työttömyyskorvauksiin ja asumistukeen.

2. Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset

Lain omaishoidontuesta 3§ perusteella, kunta voi myöntää omaishoidontukea, jos:

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- 2) hoidettavan omainen/omaiset tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- 5) hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja
- 6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

3. Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan kaupungin koti- ja omaishoidon palveluohjauksesta omaishoidontukihakemuksella. Liitteeksi tarvitaan omaishoidettavasta lääkärintodistus tai muu vastaava selvitys. Hakemusta ei oteta käsittelyyn ilman tarvittavia liitteitä. *Omaishoidon tukea haettaessa ohjataan hoidettavalle hakemaan Kelalta eläkettä saavan hoitotukea. Omaishoidon tuki myönnetään palveluohjaajan kotikäynnillä tekemän arvioinnin perusteella. Käynnillä arvioidaan hoidettavan hoivan- ja huolenpidon tarve, omaishoitajan antama hoiva ja huolenpito sekä soveltuvuus tehtävään ja muut omaishoidon myöntämisen edellytykset.*

Omaishoidon tuen myöntämisestä päättää koti- ja omaishoidon palveluohjaajien työryhmä. Arviointimenetelminä käytetään havainnointia, haastattelua ja toimintakykymittareita mm. RAI Screener ja MMSE. *Päätöksen teon tueksi voidaan käyttää erityisasiantuntijoiden esim. fysioterapeutin tai muistikoordinaattorin lausuntoja.* Omaishoidon tuesta tehdään viranhaltijapäätös, johon on muutoksenhakuoikeus.

Omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt ja omata riittävät henkiset ja fyysiset voimavarat omaishoitajana toimimiseen. Omaishoidontukea ei myönnetä, jos hoitajalla on todettu päivittäiseen päätöksenteko- tai toimintakykyyn vaikuttava sairaus esimerkiksi muistisairaus, vakava mielenterveyden ongelma tai päihteiden väärinkäyttö. Tarvittaessa voidaan pyytää omaishoitajan terveydentilaa koskeva lääkärintodistus.

Palveluohjaaja toimii omaishoitajien yhteyshenkilönä ja seuraa omaishoitoa ja omaishoitajien tilannetta.

4. Omaishoidon sopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kaupungin välinen omaishoitolain mukainen omaishoitosopimus, jonka liitteenä on hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoidon sopimus voi olla toistaiseksi voimassaoleva tai erityisestä syystä määräaikainen. Omaishoidon sopimukset sekä hoito- ja palvelusuunnitelmat tarkistetaan säännöllisesti.

5. Omaishoidon tuen maksaminen

Omaishoidon tuki myönnetään hakukuukauden alusta. *Mikäli hoidettava on koko hakukuukauden sairaalahoidossa, siirtyy myöntäminen sen kuukauden alkuun, jolloin asiakas on kotiutunut.* Tukea ei makseta takautuvasti. Maksupäivä on seuraavan kuukauden viimeinen päivä. Hoitopalkkio on omaishoitajalle veronalaista tuloa, josta kaupunki perii ennakonpidätyksen ja eläkemaksun. *Omaishoitajan tulee toimittaa voimassa oleva verokortti. Jos verokorttia ei toimiteta, palkkiosta vähennetään 60 prosenttia veroa.* Eläkemaksu koskee alle 68-vuotiaita omaishoitajia. Omaishoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ei ole työsuhteessa kaupunkiin. Kaupunki on velvollinen järjestämään omaishoitajalle vapaaehtoisen vakuutuksen omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalle.

6. Omaishoidon tuen maksuluokan määräytymisperusteet

Omaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, jonka taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoitopalkkion määrää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (396/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Omaishoidontuen maksuluokan määräytyminen perustuu alla oleviin ohjeisiin sekä arviointien tuloksiin. Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

7. Maksuluokat

I maksuluokka

Maksuluokkaan kuuluu henkilö, joka tarvitsee ohjausta, hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa päivittäisissä toiminnoissa sekä henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimenpiteissä. Hoitotyö on sitovaa ja vaativaa, vaikka hoidettava voi olla jonkin aikaa päivästä yksin. Hoitajan ei tarvitse asua samassa taloudessa. Hoitaja voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella mutta hänen on osoitettava miten hoito on järjestetty kyseisenä aikana. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi useita kotihoidon käyntejä päivässä tai ympärivuorokautista hoitoa.

Hoitopalkkio uusilla asiakkailta 408,09 €/kk

II maksuluokka

Maksuluokkaan kuuluu henkilö, joka tarvitsee jatkuvasti ja runsaasti hoitoa ja huolenpitoa sekä valvontaa ympärivuorokautisesti. Hoidon sitovuus on samaa tasoa kuin ympärivuorokautisessa hoidossa. Hoidettava ei voi asua yksin. Hoitaja voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella, mutta hänen on osoitettava miten hoito on järjestetty kyseisenä aikana. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautista hoitoa.

Hoitopalkkio uusilla asiakkailta 599,66 €/kk

Eryityismaksuluokka

Eryityismaksuluokan mukaista tukea voidaan myöntää lyhytaikaisesti enintään 6 kuukautta hoidettavan hoidollisesti raskaaseen siirtymävaiheeseen. Hoitaja on raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua. Edellytyksenä tuen saamiselle on hoitajan ansion menetys. Hoitajalla ei voi olla samalta ajalta vähäistä suurempia työtuloja eikä ole oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen.

Hoitopalkkio uusilla asiakkailta 1400,69 €/kk

8. Muut palvelut ja niiden vaikutukset omaishoidon tukeen

Kotihoito

Omaishoitajan tehtävän tukemiseksi voidaan myöntää tukipalveluja, tilapäistä tai säännöllistä kotihoitoa. Kotihoidon palvelut ovat maksullisia ja maksu määräytyy voimassa olevien kotihoidon hintojen mukaan. Jos omaishoidettava saa kotihoitoa yli 20 h/kk, omaishoidontuen palkkio alenee 10 %, ja yli 40 h/kk, palkkio alenee 20 %. Kotihoidon palveluiden määrä ei alenna omaishoidontukea erityismaksuluokassa.

Muissa kunnissa omaishoidossa oleville salolaisille omaishoidettaville annetaan vastaavanlainen sitoumus sen kunnan toimielimelle, jossa omaishoito tapahtuu.

Henkilökohtainen avustaja

Henkilökohtaisen avustajan käyttö saattaa alentaa omaishoidon tuen määrää tilanteessa, jossa henkilökohtainen avustaja on myönnetty yli 7 tunniksi päivässä tai omaishoidettavalla on henkilökohtaisen avustajan lisäksi paljon muita palveluita.

Säännöllinen vuoroahoito

Säännöllinen vuoroahoito alentaa omaishoidontuen määrää 20 % tilanteessa, jossa omaishoidettava on hoidettavana ympärivuorokautisessa hoidossa (tehostettu palveluasuminen, hoivakoti tai perhehoito) yli 7 vuorokautta kuukauden aikana. Säännöllinen vuoroahoito on maksullista ja maksu määräytyy voimassa olevien lyhytaikaishoidon hintojen mukaan. Säännöllinen vuoroahoito ei alenna omaishoidontukea erityismaksuluokassa. Hoitajan lakisääteisten vapaapäivien pitäminen ei vähennä maksettavaa hoitopalkkiota.

9. Hoitopalkkion maksaminen/ omaishoidon keskeytykset

Hoitopalkkion maksaminen keskeytyy 30 päivän kuluttua siitä, kun omaishoito keskeytyy tilapäisesti omaishoidettavan terveydentilassa tapahtuvasta äkillisestä syystä. Jos omaishoidettava siirtyy pitkäaikaishoittoon, päättyy omaishoidon tuki kyseisen kuukauden lopussa.

Muu omaishoitajasta tai omaishoidettavasta johtuva keskeytys keskeyttää hoitopalkkion maksamisen välittömästi, ellei kyseessä ole hoitajan kuntoutus tai muu omaishoitotosopimuksessa erikseen sovittu keskeytys.

Omaishoitajan tulee välittömästi ilmoittaa omaishoitotilanteen ja palkkion saantiin vaikuttavat muutokset toimistosihteerille tai omaishoidon palveluohjaukseen. *Näitä muutoksia ovat mm. omaishoidettavan joutuminen sairaalaan, hoitajan vaihtuminen, hoitosuhteen päättymisen, osoitteen muutos, terveydentilan muutos tai ulkopuolisen avun lisääntyminen.* Mikäli omaishoitopalkkiota myönnettäessä tai maksettaessa on annettu virheellisiä tietoja tai omaishoitajan laiminlyödessä ilmoitusvelvollisuutensa, voidaan myönnetty palkkio lakkauttaa ja suoritettut erät periä takaisin.

Omaishoitopalkkion keskeytyminen keskeyttää myös lakisääteisten vapaiden kertymisen.

10. Omaishoidon lakisääteiset vapaat

Omaishoitajilla on oikeus *pitää vapaata* vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti ja oikeus kolmeen vuorokauteen (3 vrk/kk) vapaata sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vähäisin keskeytyksin tarkoittaa maksimissaan 10 tuntia/arkipäivä.

Jos asiakkaan omaishoito keskeytyy yli 10 tuntia arkipäivisin tai yli seitsemäksi (7) vuorokaudeksi kuukaudessa, on asiakkaalla oikeus kahteen (2) lakisääteiseen vapaapäivään.

Omaishoitaja voi *käyttää* lakisääteisen vuorokausivapaansa:

- sijaishoittoon
- päivätoimintaan
- lyhytaikaishoittoon vanhuspalveluiden ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä
- omaishoidon tukihenkilön hoitopäivään
- palvelusetelillä tuotettavaan vapaaseen
- perhehoittoon

Omaishoidettavalla ja -hoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita omaishoidettavan vapaan aikaista hoitomuotoa. Omaishoitaja voi *pitää lakisääteiset vapaapäivät* säännöllisesti kuukausittain tai säästää ne ja *pitää pidemmän ajan vapaata yhtäjaksoisesti. Vapaapäivät on käytettävä kalenterivuoden aikana. Marras-joulukuun osalta vapaat voi kuitenkin pitää seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.* Vapaita ei voi *pitää etukäteen.* Omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien korvaavasta hoidosta ei peritä asiakasmaksua.

Sijaishoito omaishoidon vapaana

Sijaishoitaja tulee olla 18 vuotta täyttänyt tai 17- vuotta täyttänyt sosiaali- ja terveysalan opiskelija, jolla on lääkehoidon perusopinnot suoritettu. Sijaishoitaja tulee hyväksyttävä omaishoidon palveluohjaajalla erillisellä ilmoituslomakkeella ennen sijaishoidon aloittamista. Sijaishoidosta tehdään toimeksiantosopimus sijaishoitajan ja kaupungin välille.

Sijaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota 90 euroa, kun hoito kestää vuorokauden. Mikäli kotona annettava tilapäishoito kestää alle 24 tuntia, mutta vähintään 12 tuntia, hoitopalkkion suuruus on 60 euroa. Jos hoito kestää alle 12 tuntia, hoitopalkkio on 30 euroa. Yksi hoitopäivä vastaa yhtä omaishoidon lakisääteistä vapaapäivää. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Hoitopalkkioilmoitus tilapäisestä omaishoidosta on toimitettava kuukauden kuluessa tilapäishoidosta. Lomakkeita saa koti- ja omaishoidon palveluohjaajalta / toimistosuhteiltä.

Lyhytaikaishoito omaishoidon vapaana

Lyhytaikaishoito järjestetään pääsääntöisesti siten, että kerätään vapaapäiviä ja ne pidetään viikon jaksena ympärivuorokautisen hoidon yksikössä tai perhehoidossa. Jaksot varataan SAS-tiimin palveluohjaajilta. Kaupunki järjestää lyhytaikaishoitona ensisijaisesti vain omaishoitajien lakisääteiset vapaat ja omaishoitajan sairastumiseen liittyvät tilanteet.

Päivätoiminta omaishoidon vapaana

Omaishoitaja voi käyttää lakisääteisen vapaansa päivätoimintaan, jolloin yksi lakisääteinen vapaapäivä vastaa yhtä päivätoimintapäivää. Päivätoiminta ei vaikuta omaishoidon tuen määrään. Palvelu on määrärahasidonnainen. Palveluntarpeen arvioinnin tekee omaishoidon palveluohjaaja.

Omaishoidon tukihenkilö omaishoidon vapaana

Tukihenkilön palveluita voi käyttää lakisääteisten vapaapäivien pitämiseen varsinkin tilanteissa, joissa vapaapäiviä ei pystytä muilla palveluilla järjestämään. Yksi lakisääteinen vapaapäivä vastaa yhtä tukihenkilön tekemää kotikäyntiä, jonka kesto on enintään kuusi tuntia päivässä. *Omaishoidon tukihenkilön palveluita voidaan järjestää enintään kaksi päivää kuukaudessa käytettävissä olevien resurssien mukaan.*

Perhehoito omaishoidon vapaana

Perhehoitoa voidaan järjestää joko perhehoitajan tai omaishoidettavan kotona lakisääteisten vapaiden pitämiseen. Palvelu on määrärahasidonnainen.

Palveluseteli omaishoidon vapaana:

1. Tilapäinen kotihoidon palveluseteli omaishoidon vapaan

Omaishoitajan vapaa voidaan järjestää tilapäisen kotihoidon palvelusetelillä, jolloin yksi hoitopäivä vastaa yhtä omaishoidon lakisääteistä vapaapäivää. Palveluseteli on tarkoitettu vapaapäivän järjestämiseen, ei muiden palveluiden hankkimiseen. Vapaan aiheuttamat kustannukset kaupungille voivat olla korkeintaan 180 euroa/päivä. Palvelu on määrärahasidonnainen.

2. Tehostetun palveluasumisen palveluseteli omaishoidon vapaana

Omaishoidon vapaa voidaan järjestää palvelusetelillä tilapäisesti ympärivuorokautisessa hoidossa. Palveluseteli on vaihtoehto kaupungin tuottamalle palvelulle. Yksi (1) lakisääteinen vapaapäivä vastaa yhtä hoitovuorokautta. Asiakas valitsee sopivan palveluntuottajan tuottajarekisteristä. Palveluseteli on määrärahasidonnainen palvelu ja voimassa asiakaskohtaisesti sovitun ajan. Palveluntuottaja laskuttaa koko summan (150 euroa/hoitovuorokausi) Salon kaupungilta.

11. Omaishoitajien valmennus, koulutus ja terveystarkastukset

Kunnan on järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten, hyvinvointi ja terveystarkastuksia sekä hoitajan hyvinvointia ja hoitotehtävää tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja.

Salon kaupunki järjestää omaishoitajille joka toinen vuosi COPE hyvinvointikyselyn sekä mahdollisuuden maksuttomaan terveystarkastukseen. Lisäksi omaishoitajille tarjotaan mahdollisuus osallistua valmennukseen ja koulutukseen.

12. Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen (omaishoitolaki 9§)

Jos omaishoitaja haluaa irtisanoa sopimuksen, arvioidaan omaishoidettavan tarkoituksenmukaisin hoitomuoto palveluohjausryhmässä. Ensisijaisesti asiakas pyritään hoitamaan kotihoidossa. Siinä vaiheessa, kun kotona selviäminen ei ole enää mahdollista omaishoidon, kotihoidon ja tukipalveluiden turvin, haetaan asiakkaalle palveluntarpeen arvioinnin edellyttämää ympärivuorokautisen hoidon paikkaa.

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi, esimerkiksi asiakkaan siirtyessä ympärivuorokautisen hoidon yksikköön tai hoidettavan toimintakyky paranee.

